

Nieuwsbrief Nieuw Bibliotheekwerk

nr. 4/5, jaargang 3, april/mei 2003

Redactie: Wim Keizer, tel. 023 – 5546387, e-mail wkeizer@probiblio.nl. Uitgave: Vereniging PBC's.

Van de redactie

Bibliotheken zijn onmisbaar voor een democratische samenleving. Irak moet een democratisch land worden. Stelt Nederland zijn grote expertise op het gebied van bibliotheekvernieuwing straks beschikbaar aan generaal b.d. Jay Garner en civiel bestuurder Paul Bremer III? Misschien een beetje te vroeg? In o.a. Gelderland is nog Stiff Resistance. De opmars dreigt te vast te lopen in het Veluwe zand. Een Task Force moet de helpende hand bieden. Maar Asymmetric Warfare kan het noodzakelijk maken "to beef up this Force". The noose around the PBC als werkgever wordt wel tighter and tighter. En in 2005 is ze definitief van haar sokkel getrokken. Voor haar districtscommandanten een bevrijding uit een onmogelijke spagaat (klanten die in dienst zijn bij hun leverancier). Eindelijk worden de kleine bibliotheken dan echt zelfstandig, mits...mits ze zich rap aansluiten bij buurbibliotheken en daarbij de grote niet overslaan. Anders krijgen we ongewenste "donuts": grote, stedelijke gaten in een kleinschalig landschap.

Wim Keizer
2 mei 2003

Task Force nodig om Gelderse bibliotheken Casa Nova in te leiden

Een Task Force, bestaande uit drie tot vijf onafhankelijke, gezaghebbende personen, krijgt van de provincie Gelderland de opdracht de ontwikkelingen op gebied van bibliotheekvernieuwing te monitoren. Waar nodig bemiddelt deze Force tussen de partijen en stimuleert zij gewenste ontwikkelingen. De provincie vindt de in de nota "Gelders Bibliotheek Netwerk" (van het Overleg Gelderse Openbare Bibliotheken) voorgestelde samenwerkingsstructuur (zie

ook Nieuwsbrieven augustus en december 2002) ondoorzichtig. "Voor de structuur van samenwerking en aansturing van servicebedrijf en kenniscentrum is meer helderheid gewenst dan geschetst in die nota".

Dit staat te lezen in het op 19 februari 2003 in Provinciale Staten van Gelderland aanvaarde Beleidsplan Bibliotheekvernieuwing dat de naam "Casa Nova; een nieuw thuis voor de bibliotheek" heeft gekregen. Een eerdere versie van het plan is 20 januari behandeld in de Statencommissie Welzijn.

In de begeleidende brief aan PS zijn de in de commissie gestelde vragen beantwoord. In deze brief staat ook dat Biblioservice Gelderland gevraagd heeft om een eenmalige bijdrage ter dekking van de kosten van de omvorming en van de in het verleden ontstane tekorten. GS schrijven: "De financiële problemen van Biblioservice baren ons zorgen. Wij zien echter thans geen mogelijkheden om Biblioservice tegemoet te komen".

Privaat/publiek

Ook in Gelderland lopen de "retorieken" van het bedrijfsleven (private sector) en overheid (publieke sector) door elkaar (*zie ook commentaar, hierna*). Het aardige is echter wel dat men zich hier in Gelderland van bewust is. Volgens D66 bemoeilijkt de transparantie van de opbouw van de tarieven en de invloed van de afnemers hierop een zakelijke opstelling van Biblioservice. Het Bibliotheekplan is in de Staten aanvaard met alleen de fractie van D66 als tegenstemmer. Deze fractie vreest dat de ondersteuningsinstelling door het voorgestelde beleid in de gevarezone komt, met name omdat de z.g. "gedwongen winkelnering" wordt beëindigd. D66 wil de huidige ondersteuningsstructuur handhaven.

GS antwoorden op de opmerkingen van D66: "Natuurlijk bemoeilijkt een dergelijke transparantie de concurrentiepositie van Biblioservice Gelderland. In verband met de verantwoordingsplicht aan provincie en

gemeenten is de duidelijkheid over de tariefopbouw van groter belang dan het ondergraven van de concurrentiepositie. Dat laatste is bovendien alleen van toepassing op zaken als financiële administratie, levering kantoormeubilair e.d., zaken die niet beschouwd kunnen worden als prioritaire taken van Biblioservice. Met name de bibliotheekinhoudelijke dienstverlening dient inzichtelijk te zijn. In verband hiermee zijn wij niet bevreesd voor verlies van de opgebouwde expertise bij Biblioservice. Deze instelling is binnen Gelderland de enige die bibliotheekinhoudelijke diensten aanbiedt. In het kader van de netwerkvorming zal wellicht een taakverdeling met de stedelijke bibliotheken ontstaan. Dat zal o.i. niet leiden tot verlies van opgebouwde expertise of kapitaalvernietiging, maar tot versterking van het inhoudelijke dienstverleningsaanbod. Met het proces van bibliotheekvernieuwing willen wij bereiken dat de basisbibliotheken zelfstandige instellingen zijn die niet rechtstreeks afhankelijk zijn van Biblioservice, maar zelfstandig bepalen welke diensten zij wel/niet afnemen".

Kenniscentrum en facilitair bedrijf

GroenLinks had gepleit voor een facilitair bedrijf dat zichzelf kan bedruipen, zodat de provinciale subsidie alleen ten goede komt aan innovatieve activiteiten van het kenniscentrum. GS leggen de scheiding subsidiabel/niet-subsidiabel echter niet langs deze lijn. "Het facilitaire bedrijf/servicecentrum zal ook in de nieuwe situatie producten en diensten leveren die deels door de provincie worden gesubsidieerd. Binnen dat facilitair bedrijf/servicecentrum worden producten natuurlijk doorontwikkeld en vernieuwd om deze aan te passen aan technische ontwikkelingen of veranderende wensen van de klanten. Anderzijds doen zich maatschappelijke of bibliotheekinhoudelijke ontwikkelingen voor die invloed kunnen hebben op de taken en dienstverlening van de basisbibliotheken. Het kenniscentrum heeft tot taak te anticiperen op deze ontwikkelingen en voorstellen te doen voor vernieuwing en ontwikkeling binnen de bibliotheeksector. Deze voorstellen kunnen worden uitgewerkt in projectvorm en zullen, wanneer deze succesvol worden afgesloten, geïmplementeerd worden in de basisbibliotheken, hetgeen natuurlijk ook gevolgen heeft voor het productaanbod van Biblioservice", aldus GS.

Functioneren kenniscentrum

Over het kenniscentrum zeggen GS verder: "Het is binnen de organisatie van Biblioservice een autonome eenheid die voeling houdt met de ontwikkelingen binnen de samenleving, de bibliotheeksector en met de wensen van de klanten. Ons staat een kleine, flexibele projectorganisatie voor ogen die per project deskundigheid aantrekt uit de organisatie van Biblioservice, maar ook uit de organisatie van de basisbibliotheken of andere relevante maatschappelijke organisaties. Het kenniscentrum heeft een eigen werkbudget. Het belang van goede voeling met het bibliotheeknetwerk is evident. Wij zullen daarom in samenspraak met het bibliotheeknetwerk en Biblioservice nadere afspraken maken over de aansturing van het kenniscentrum".

Aansturing

Over de aansturing van door de provincie gesubsidieerde instellingen zegt het bibliotheekplan in het algemeen dat dergelijke instellingen zelfstandig zijn, maar wel activiteiten uitvoeren die passen binnen de lijnen van het provinciale beleid. "Binnen het hechte stelsel van bibliotheken en de grote financiële belangen is een evenwichtige zeggenschap en verzakelijking in de aansturing van de ondersteuningsstructuur van belang (inclusief kenniscentrum): grote en kleine basisbibliotheken hebben elk een eigen belang bij een goede ondersteuningsstructuur en moeten dat vertegenwoordigd zien in de aansturing ervan. Vraaggerichtheid van de ondersteuning is uitgangspunt, maar er moet ruimte zijn voor nieuwe ideeën zonder gerichte vraag".

Lokaal/provinciaal

Sprekend over een noodzakelijke, heldere scheiding van verantwoordelijkheden tussen het lokale en provinciale niveau, onderscheiden GS lokale taken, samenwerkingstaken en provinciale taken.

Lokale taken worden geheel bekostigd door de gemeente. Hierbij behoren de front-office-taken en de volgende back-office-taken: personeelsbeheer, financieel beheer, logistiek. Ook directievoering hoort hierbij.

Samenwerkingstaken worden deels door de gemeenten en deels door de provincie bekostigd. Het gaat om producten en

activiteiten die aansluiten bij het provinciale beleid, zoals: bevordering cultuurdeelname, leesbevordering, media-educatie en activiteiten voor specifieke doelgroepen.

Provinciale taken (geheel door de provincie gesubsidieerd) zijn: de instandhouding en het beheer van de provinciale back-office, de ontwikkeling van producten, de helpdesk voor bibliotheekinhoudelijke taken en de bijdrage aan de kennisontwikkeling.

Biblioservice zal een systematiek opzetten om de tarieven inzichtelijk te maken. De provincie overlegt met Biblioservice over wat redelijke tarieven zijn, zowel voor de lokale taken als de samenwerkingstaken. Verwacht wordt dat in 2005 voor het eerst met de nieuwe tariefsystematiek gewerkt kan worden.

Vrijkomende subsidies

Ook in Gelderland is het de vraag wat er met de subsidie op directievoering/werkgeverschap gebeurt, zodra deze taken niet meer door de provincie worden gesubsidieerd (omdat ze de verantwoordelijkheid van de basisbibliotheek worden). Het gaat in deze provincie om ca. 500.000 euro. GS vinden dat bibliotheekvernieuwing moet leiden tot een heldere scheiding van verantwoordelijkheden tussen provincie en gemeenten. Herverdelen van vrijvallende subsidies naar gemeenten zou deze scheiding te niet doen. De vrijkomende middelen zullen dan ook ten goede moeten komen aan de gehele Gelderse bibliotheeksector, voor ondersteuning van ontwikkeling, vernieuwing en netwerktaken.

Omvang basisbibliotheek

GS zeggen dat zij aanvankelijk dachten aan een minimale omvang van 35.000 inwoners voor basisbibliotheken. Door de discussies hierover op provinciaal en landelijk niveau zijn zij tot de conclusie gekomen dat 35.000 inwoners te weinig is. GS verwachten in de toekomst in Gelderland 15 tot 20 basisbibliotheken. GS achten het ongewenst dat er "donuts" ontstaan: samenwerkingsvormen rondom een stedelijke bibliotheek, waar deze niet bij betrokken wordt. Een werkgroep zal uitgangspunten vaststellen voor de optimale schaalgrootte van een basisbibliotheek. Deze uitgangspunten worden beleidsinstrument voor de Task Force.

Overigens wijst het plan erop dat de heldere kwaliteitseisen (normen) waar een basisbibliotheek aan moet voldoen er nog steeds niet zijn.

Directievoering/werkgeverschap

GS willen de verantwoordelijkheid voor directievoering/werkgeverschap en administraties per 1 januari 2005 overgedragen hebben aan gemeenten (basisbibliotheken). "De functie van rayondirecteur houdt op te bestaan, de provincie bekostigt geen lokaal management meer. Dit geldt overigens ook voor de bekostiging van de financiële administratie. Het bestuur van de basisbibliotheek is daarom vanaf die datum zelf verantwoordelijk voor het personeelsbeleid en neemt de rol van werkgever op zich", aldus GS.

"Gebleken is dat veel besturen opzien tegen dit werkgeverschap. Principieel behoort het echter tot het takenpakket van het lokale bibliotheekbestuur. Teveel hooi op de vork is geen goede zaak, prioriteit moet komen te liggen bij de vorming van de basisbibliotheek en de kwaliteitsslag die personeel en bestuur moeten maken. Vooralsnog bestaat er daarom geen bezwaar tegen voortzetting van het centrale werkgeverschap door Biblioservice, mits de kosten van het lokale personeelsbeleid lokaal worden gedragen. Als de basisbibliotheken eenmaal gevormd zijn, kunnen ze geacht worden het werkgeverschap zelf te regelen, uiteraard met de mogelijkheid om zaken als personeelsconsulentenschap en personeelsadministratie uit te besteden aan Biblioservice (zoals nu al voor enkele stedelijke bibliotheken gebeurt)", zeggen GS.

Op een vraag van de PvdA voegen GS hier in de brief nog aan toe dat de kosten van deze diensten volledig door de afnemers moeten worden betaald, zodat de scheiding in verantwoordelijkheden tussen gemeenten en provincie uitdrukkelijk aanwezig blijft.

Vrijwilligers

GS zijn het eens met het uitgangspunt dat vrijwilligers niet de plaats van professionals mogen innemen. Anderzijds constateren zij dat sommige Gelderse bibliotheken zonder vrijwilligers niet kunnen functioneren. Voor deze bibliotheken noemen zij verdere professionalisering gewenst.

Regierol

Enkele fracties willen een sterkere regierol van de provincie omdat Gelderland achteraan zou lopen. GS menen dat draagvlak erg belangrijk is. Maar draagvlak creëren kost tijd. Met de Task Force hopen GS nu meer te kunnen stimuleren. Het gezamenlijke meetpunt blijft 1 januari 2005, want dan moeten de basisbibliotheken er zijn en vervalt de provinciale subsidie voor directievoering en werkgeverschap.

Landsdelen/fusie?

De PvdA meent dat in 2008 "landsdelige" ondersteuning voor het bibliotheekwerk gerealiseerd moet zijn. GS antwoorden hierop dat Biblioservice Gelderland en de Overijsselse Bibliotheekdienst (OBD) al op onderdelen samenwerken en dat zij dat in de toekomst verder zullen gaan doen waar het efficiencyvoordelen oplevert. GS zien echter nu geen noodzaak om aan te sturen op een fusie tussen Biblioservice en de OBD. Zij overleggen wel regelmatig met de provincie Overijssel over de mogelijkheden voor gezamenlijk beleid.

Commentaar

"Retoriek" bedrijfsleven en overheid door elkaar

In veel stukken over de bibliotheek- vernieuwing en PBC's-nieuwe-stijl lopen de retoriek van het bedrijfsleven (marktorganisaties, private sector) en van de overheid (taakorganisaties, publieke sector) dwars door elkaar. Vaak lijkt men zich daar niet goed van bewust te zijn. Hierdoor worden tegenstrijdige eisen moeizaam met elkaar verenigd.

De meeste PBC's dekken hun kosten globaal voor de helft uit provinciale subsidie en voor de andere helft uit "eigen inkomsten" door dienstverlening aan bibliotheken (die zelf weer voor ca. 80% door hun gemeente worden gesubsidieerd). M.a.w.: PBC's en hun opvolgers, of ze nou "facilitair **bedrijf**" gaan heten of "service-**organisatie**", zijn hybride organisaties (hoewel direct en indirect toch grotendeels afhankelijk van subsidies). In hybride organisaties kunnen zich echter, als ze zich

niet scherp van bewust zijn van hun aard, "**verwoestende waardeconflicten**" voordoen *). De normen en waarden van de "taakorganisatie" botsen dan met de normen en waarden van de "marktorganisatie".

In diverse stukken kun je lezen dat bibliotheken en ondersteuningsinstellingen in een netwerk "niet-vrijblijvende afspraken" willen maken. Maar tegelijk willen bibliotheken en ondersteuningsinstellingen "geen gedwongen winkelnering". Ik zou zo zeggen: als je niet-vrijblijvende afspraken met elkaar maakt, dwing je jezelf om je te houden aan die afspraken. Dus het is van tweeën één: of je ziet jezelf primair als onderdeel van een voorziening in de publieke sector of je ziet jezelf primair als een commercieel bedrijf dat weliswaar noodgedwongen nog wat subsidie ontvangt, maar dat eigenlijk hoognodig geprivatiseerd moet worden (zeker als men toch het liefst alleen maar wil inspelen op de smaak van het massapubliek). Maar dezelfde bibliotheken die klagen over subsidies aan de PBC's-nieuwe-stijl en over "de gedwongen winkelnering" die dat met zich mee zou brengen, willen wel zelf de provinciale subsidie ontvangen.

Zoals de naam al suggereert zijn Facilitaire Bedrijven bedrijven. Sommige hebben ook een echt "businessplan". Ze moeten natuurlijk flink kunnen concurreren, want de afnemers moeten kunnen kiezen voor het bedrijf met de beste prijs-prestatie-verhouding. Maar tegelijk zie je dan dat die Bedrijven (soms ook "Serviceorganisatie" genaamd, dat klinkt al weer minder business-achtig) "transparant" moeten zijn. De bibliotheken ("klanten", maar ook "partners in het netwerk") moeten kunnen zien hoe de kostprijzen zijn vastgesteld, hoe de subsidies zijn aangewend en hoe vervolgens de tarieven zijn vastgesteld. Ik zou zo zeggen: of je bent voorstander van concurrentie tussen individuele bedrijven en je verwacht dus geen transparantie of je bent voorstander van partnerschap in een groter geheel (het bibliothekennetwerk) met transparante verhoudingen en je verwacht dus geen optimale concurrentie, maar wel optimale toewijding aan het grote, gezamenlijke doel: uitstekend en adequaat bibliotheekwerk als publieke voorziening.

Wat hun positionering betreft, willen sommige PBC's-nieuwe-stijl een instelling

"van en voor alle bibliotheken" in hun provincie worden. Dit betekent o.a. aansturing of medeaansturing door deze bibliotheken. In Friesland lijkt men daar het verst in te gaan door alle basisbibliotheekdirecteuren bestuurslid te maken van de Stichting Serviceorganisatie (de PBC-nieuwe-stijl). Dan denk je dus zeker niet primair in klant-leverancier-verhoudingen. PBC's-nieuwe-stijl die zichzelf vooral als leverancier van producten en diensten aan klanten beschouwen, zullen er niet gauw voor kiezen zichzelf te laten aansturen door die klanten. Want dan kunnen deze hun eigen tarieven vaststellen! Dat is natuurlijk iets vreselijks voor een echt bedrijf.

Het blijft tobben: wat willen de PBC's-nieuwe-stijl primair zijn: taakorganisaties in het verlengde van de provinciale en gemeentelijke overheden of marktorganisaties die zo weinig mogelijk gebonden zijn aan provincies en aan provinciegrenzen?

Moeten het bedrijven worden met echte businessplannen, flinke concurrentiekracht, geen "monopolist", tegenstanders van "gedwongen winkelnering", breeduit opererend in alle provincies (dus ook onderling concurrenten van elkaar) of moeten het unieke provinciale serviceorganisaties worden "van en voor de bibliotheken in hun provincie", partner in een provinciaal bibliothekenetwerk waarin de deelnemers met elkaar niet-vrijblijvende afspraken maken?

Zo lang we dat niet weten zullen we krantenkoppen blijven zien als "Machtsstrijd in bibliotheekland" (BN/De Stem, 2 april 2003).

En wat willen de provinciale overheden?

Laten zij straks toe dat Facilitair Bedrijf uit provincie X de Serviceorganisatie in provincie Y komt beconcurreren, of draait de gedeputeerde van X dat snel de nek om, zodra de gedeputeerde van Y erover klaagt dat het bibliothekenetwerk in Y er meer last dan gemak van heeft?

WK

*) Prof. dr. R.J. in 't Veld. *Spelen met vuur; over hybride organisaties*. Den Haag, VUGA, 1995.

Provinciale ambtenaren delen zorgen, maar willen nog geen nieuwe wet

De provinciale projectleiders bibliotheekvernieuwing delen de zorgen die de Raad voor Cultuur zich maakt over het proces van bibliotheekvernieuwing. Ook zij willen een krachtiger regie van rijk en provincies. Zij menen dat daar een duidelijke Rijksinvestering bij nodig is. Zij zijn er echter geen voorstander van nu al in te zetten op wetgeving.

De sectoranalyse van de Raad voor Cultuur over bibliotheekwerk (onderdeel van een vooradvies over cultuurbeleid) verscheen 14 april. De Raad voor Cultuur vindt dat het proces van bibliotheekvernieuwing dreigt te verzanden. Eén van de oorzaken is dat het kabinet het op financieel gebied laat afweten (zie voor tekst sectoranalyse www.nblc.nl, www.bibliotheekvernieuwing.nl of www.cultuur.nl/cultuurnota).

Input

De reactie van de provinciale ambtenaren is als input naar IPO gegaan. Deze reactie zal worden verwerkt tot een bestuurlijke reactie van IPO aan de Raad voor Cultuur en OCenW. De provinciale ambtenaren waren 14 en 15 april bij elkaar voor een werkconferentie over de bibliotheekvernieuwing.

De ambtenaren zeggen zich te herkennen in de analyse van de Raad. Zij sluiten zich aan bij de mening van de Raad om krachten en middelen voor ICT te bundelen. De toekomstvisie van de Raad wordt gedeeld. De ambtenaren wijzen erop dat er - conform het pleidooi van de Raad - een forse Rijksinvestering in het bibliotheekwerk noodzakelijk is om dit te realiseren.

Nu geen wet

Wat betreft het idee van de Raad voor een mogelijke herinvoering van een bibliotheekwet, zeggen de ambtenaren dat zo'n wet het eindresultaat c.q. de beloning zou kunnen zijn voor de bibliotheekvernieuwing. Gedurende het proces al te gaan spreken en onderhandelen over een wet, kan volgens hen echter leiden tot stagnatie in het lopende proces. De aandacht zal dan gericht zal worden op dit nieuwe initiatief, waardoor iedereen in afwachting van de wet stopt met de huidige

activiteiten. De ambtenaren geven de voorkeur aan ruimte en richting, met een stevige regie van rijk en provincie.

Zij zeggen ook dat het vernieuwingsproces niet in een wet te vatten is. De provinciale ambtenaren willen het Koepelconvenant samen met de partners tussentijds evalueren en de afspraken aanscherpen. Als belangrijkste succesfactor voor de bibliotheekvernieuwing zien zij de wil tot samenwerking van de drie overheden, naast de constructieve inzet van de bibliotheken zelf.

Ook documentatiemap voor Friese gemeenten

Onder de titel "Leidraad gemeenten" heeft de Friese stuurgroep "Biblioteek fan Moarn" in april ook een documentatiemap voor wethouders en gemeenteamttenaren gemaakt. Al eerder was er een map voor bibliotheekbesturen vervaardigd (zie ook Nieuwsbrief van maart).

De nieuwe map is niet bedoeld om alle informatie over de bibliotheekvernieuwing nog eens te bundelen. De nadruk ligt op tips aan gemeenten om de "opdrachtgeverrol" goed te kunnen vervullen.

De map ziet drie varianten om het begrip "opdrachtgever" vorm te geven.

De eerste is de rol van **subsidiënt**. De gemeente verleent de bibliotheek geldelijke ondersteuning. Dit impliceert een verhouding waarbij de bibliotheek het initiatief neemt om subsidie te vragen. De gemeente bepaalt vervolgens of de activiteiten van de bibliotheek een bijdrage leveren aan de doelstellingen van de gemeente. Is dat het geval, dan volgt er subsidie (gekoppeld aan bepaalde verplichtingen).

In de tweede variant is de gemeente ook **afnemer**. Als afnemer neemt de gemeente tegen betaling diensten en producten af van de bibliotheek.

In de derde variant is de gemeenten een **proactieve opdrachtgever**. De gemeente neemt dan zelf het initiatief en vraagt de potentiële opdrachtnemer om diensten te leveren. De opdrachtgever bepaalt wat deze diensten waard zijn. De bibliotheek bepaalt

of zij de diensten kan leveren. Waar vraag en aanbod elkaar ontmoeten, kan een overeenkomst worden afgesloten.

De map zegt dat het Koepelconvenant er van uitgaat dat gemeenten streven naar de derde variant, maar dat daartoe geen wettelijke verplichting bestaat. Gemeenten die dat willen kunnen zich blijven beperken tot de eerste variant. Om meer zicht te krijgen op wat de bibliotheek presteert, kan gewerkt worden met taak- of productsubsidiëring.

De map geeft ook als "gulden regel" mee dat de gemeente als opdrachtgever niet op de stoel van de opdrachtnemer moet gaan zitten. "U bestuurt de gemeente, niet de bibliotheek". Meegegeven wordt beleidsdoelstellingen en activiteiten die de doelstellingen kunnen realiseren helder te formuleren.

Afspraken

Wat afspraken tussen gemeente en bibliotheek betreft, worden de volgende vijf gulden regels meegegeven:

- **Hou het kort en eenvoudig.** Elke afspraak vraagt om controle. Controle vaagt om informatie. Informatie verzamelen heeft alleen zin als er iets mee gedaan wordt.
- **Contracteer op afspraken die de bibliotheek daadwerkelijk kan waarmaken.**
- **Maak meetbare afspraken.**
- **Wees flexibel, bouw marges in.** Zowel gemeente als bibliotheek moeten kunnen inspelen op actuele ontwikkelingen.
- **Maak haalbare afspraken.** De bibliotheek moet kunnen leveren voor de prijs die is afgesproken.

Samengevat: weet genoeg van elkaars terrein om goede afspraken te kunnen maken, maar ga niet op elkaars stoel zitten.

Prestatie- en effectmeting

Als mogelijkheden om prestaties te meten worden genoemd:

- **De brancheformules van het NBLC.** Als de gemeente heeft bepaald dat de bibliotheek aan die normen moet voldoen, kan de bibliotheek rapporteren of dat het geval is.
- **Een onafhankelijke toetsingscommissie.** Het is de bedoeling dat een onafhankelijke toetsingscommissie de

bibliotheken in Nederland gaat toetsen aan minimum-normen. De gemeente kan dan kennis nemen van de bibliotheekprestaties in verhouding tot andere bibliotheken in Nederland.

- **Voortgangsrapportages.** Eventueel samen met collega-gemeenten kunnen deze van de bibliotheek gevraagd worden.

Voor de effectmeting (hebben de prestaties ook het gewenste effect gehad?) wordt verwezen naar het INK-managementmodel, met klanttevredenheidsonderzoeken en medewerkerstevredenheidsonderzoeken.

Overzicht clusters

De map geeft een overzicht van de bibliotheekclusters waar in Friesland aan gedacht wordt. In enkele gevallen is nog niet duidelijk in welk cluster de betrokken gemeenten willen vallen. (De naam "bibliotheekcluster" wordt gebruikt i.p.v. basisbibliotheek). De procedure voor de benoeming van de kwartiermakers (aankomende clusterdirecteuren) is in volle gang.

Het gaat om:

- **Noordoost Fryslân** (met o.a. Dokkum, gem. Dongeradeel): ca. 98.000 inwoners;
- **Noordwest Fryslân** (met o.a. Harlingen en Franeker, gem. Franekeradeel): ca. 76.000 inwoners;
- **Zuidwest Fryslân** (met o.a. Bolsward en Sneek): ca. 100.000 inwoners;
- **Midden Fryslân** (met o.a. Leeuwarden): ca. 138.000 inwoners
- **A 7** (met o.a. Heerenveen en Joure, gem. Skarsterlân): ca. 80.000 inwoners;
- **Zuidoost Fryslân** (met o.a. West- en Ooststellingwerf): ca. 80.000 inwoners.

De gemeente Smallingerland (Drachten) (ca. 53.000 inwoners) zit niet in een cluster.

Aparte werkgeverstichting in Noord- en Zuid-Holland?

ProBiblio en de provincies Noord- en Zuid-Holland zijn er voorstander van om voor directievoering en werkgeversfunctie een aparte werkgeverstichting in het leven te roepen, die losgekoppeld wordt van ProBiblio als serviceorganisatie. ProBiblio en

de provincies willen snel af van het tweepten-probleem.

De verwachting is dat het bibliothekenlandschap in Noord- en Zuid-Holland in 2010 nog tamelijk gedifferentieerd zal zijn, waardoor het moeilijk zal zijn directievoering en werkgeverschap de komende jaren al zonder meer overal over te dragen naar het lokale/regionale niveau.

Werkconferenties

In werkconferenties van de ambtenaren van Noord- en Zuid-Holland en de directie van ProBiblio is in maart respectievelijk april onder voorzitterschap van organisatieadviesbureau Eugenius verder nagedacht over het idee een aparte werkgeverstichting te creëren. De gedachte is om daarin in eerste instantie onder te brengen: het personeel van de bibliotheken die nu nog hun directievoering opdragen aan ProBiblio, de regiodirecteuren en de stafafdeling P&O. Op die manier ontstaat er een organisatie die ook uitvoering kan geven aan de gedachte op het gebied van P&O- en managementondersteuning een modulair pakket van diensten aan te bieden. Dat varieert van puur facilitaire taken als personeelsadministratie tot hoogwaardig HRM-beleid (kennisdiensten). ProBiblio en de provincies zijn bezig de resultaten van de werkconferenties uit te werken in de vorm van een notitie, die de komende zomer wordt voorgelegd aan het bibliotheekveld (Stichting Overleg Openbaar Bibliotheekwerk NH en Stichting Bibliothekenoverleg ZH).

Werkgroepen

In beide provincies is besloten werkgroepen op het gebied van werkgeverschap en financiën opdrachten te geven voor allerlei vraagstukken oplossingen aan te reiken. Zoals overal, blijft natuurlijk van belang voor welke taken wel of geen, veel of weinig provinciale subsidie wordt aangewend, welke gevolgen veranderingen hebben voor de (basis)bibliotheken en hoe een andere subsidie-inzet, zonder onderscheid tussen "30- en 30+", wordt opgevangen voor de gemeenten die er zonder compensatie op achteruit zouden gaan.

Op 12 juni bijeenkomst over werkgeverschap

Zoals gebruikelijk zal de NBLC-ledenvergadering worden voorafgegaan door een drietal, parallel lopende ochtendsessies. Op 12 juni is een van die thema's het werkgeverschap.

De bijeenkomst over dit onderwerp zal worden geleid door de heer Stef van Breugel en mevrouw Jacqueline Roelofs. De heer Van Breugel bereidt momenteel in opdracht van het Procesbureau Bibliotheekvernieuwing een beleidsadvies over werkgeverschap voor. Mevrouw Roelofs is hoofd P&O bij de Overijsselse Bibliotheekdienst. Zij zal ingaan op de keuzes die in Overijssel zijn/worden gemaakt. De bijeenkomst wordt vooral toegespitst op bibliotheekbestuurders, maar iedereen is welkom.

Vereniging PBC's en NBLC bespreken werkprogramma

De leden van de Vereniging PBC's hebben 16 april met de heer Jan-Ewout van der Putten (NBLC) het werkprogramma van de landelijke Stuurgroep besproken (zie voor inhoud Nieuwsbrief maart).

Vastgesteld werd dat de onderdelen "Normen basisbibliotheek" en "Toekomst WSF" belangrijk zijn en dat daar gezaghebbende personen uit o.a. PBC-kring bij betrokken moeten zijn.

De heer Van der Putten noemde het raar dat provincies WSF-bibliotheken en PBC's nog afzonderlijk subsidiëren.

Data 2003 Vereniging PBC's

De data voor voorgenomen bijeenkomsten Vereniging PBC's in 2003 zijn:

- **do. 5 juni**, 's middags: bijeenkomst met de voorzitters; thema netwerkvorming (*onder voorbehoud van voldoende deelname*).
- **ma. 16 juni**, 10.00 uur, ledenvergadering.
- **do. 25 sept.:** hele dag, thema-bijeenkomst kleine kernen, in Drenthe/Overijssel, in kader meerdaags symposium, 25-27 sept.
- **do. 13 nov.** hele dag: bijeenkomst ergens op locatie (Friesland, Drenthe, Utrecht of Limburg).